

Katolícky ornát v sebe ukrýva hlbší liturgický význam

Branislav Krasnovský

22. apríla 2021 ✚ Cirkev ✚ Liturgia

Ornát

zdroj: tradicionalcatholicpriest.com

Ornát je bohoslužobné rúcho kňaza a biskupa v rímskokatolíckej Cirkvi, v anglikánskych a starokatolíckych cirkvách a v niektorých luteránskych cirkvách. V Škandinávii a Nemecku používali luteráni ornáty približne do 18. storočia, neskôr ich nahradili talárom. V Anglikánskej cirkvi sa ornát používa už od oxfordského hnutia v 1. polovici 10. storočia a často sa s ním stretávame v anglikánskej „high church“.

Ornát používa katolícky kňaz, či biskup pri svätej omši, pri vysluhovaní sviatostí. Ornát používajú takisto aj pravoslávni a gréckokatolícki kňazi. Ekvivalentom vo východnej gréckokatolíckej Cirkvi k ornátu je *felón* – *phelónion*, ktorý pripomína plášť.

Ornáty rozdeľujeme na rímske a gotické. Rímske bývajú kratšie a sú používané pri Tridentskej omši. Gotické sa používajú hlavne v súčasnosti a majú podobu plachty. Ornáty sú v liturgických farbách. Diakon nenosí ornát, ale *dalmatiku*. Pod ornát si celebrant oblieka *albu* a *štólu*.

Pôvod ornátu nie je presne známy, pravdepodobne sa vyvinul z *paenuly* – rímskeho vlneného plášťa z neskoršieho cisárskeho obdobia. *Paenula* bola zvoncovitého tvaru, rovnako aj prvé ornáty mali zvoncovitý tvar. Ale takýto strih nevyhovoval pri liturgii a tak sa začal na Západe ornát skracovať, aby sa uľahčila gestikulácia.

Stredovek a gotika priniesli so sebou podobu ornátu, ktorý bol po bokoch skrátенý približne na polovicu pôvodnej dĺžky, takže sa končil pod lakťami. Takýto ornát sa označuje ako ornát gotického strihu a z rímskeho vzoru bol prebraný aj zvislý pruh na prednej strane (*kolumna* či *colonna*), tento pruh slúžil na zakrytie švov. Na zadnej strane ornátu sa pomerne často nachádzal dorzálny kríž. Pri tradičnej Tridentskej omši je bohatšie zdobená zadná časť ornátu, pretože kňaz je k ľuďom v chráme otočený chrbtom a čelom je otočený k oltáru.

Zdroj: Flickr

Pred II. vatikánskym koncilom (1962 – 1965) sa používali ornáty barokového strihu, ale mohli sa nosiť aj ornáty gotického strihu, s výnimkou rokov 1925 – 1957, keď bol gotický strih ornátu zakázaný. Po II. vatikánskom koncile sa zjednodušila nielen liturgia, ale aj liturgický odev. Do módy sa dostali gotické strihy a okrem toho liturgická reforma priniesla so sebou zrušenie povinnosti nosiť k ornátu aj *manipul*.

Ornát môže mať rôzne farby:

Biely ornát sa používa vo Vianočnom a Veľkonočnom období, na sviatky Pána Ježiša Krista a svätých, ktorí neboli mučeníci.

Červený ornát sa používa na sviatky mučeníkov, Kvetnú nedeľu a na zoslanie Ducha svätého.

Fialový ornát sa používa v Advente, v pôstnom období a pri pohrebných obradoch.

Zelený ornát sa používa pri feriálnom slávení cez rok.

Existujú aj doplnkové farby ornátu. Zlatý ornát sa používa pri veľkých slávnostiach, môže však byť nahradený bielym ornátom. Modrý ornát je mariánsky ornát, používa sa na sviatky Panny Márie, takisto sa ale môže nahradiť bielym ornátom. Čierny ornát sa môže používať pri pohrebných obradoch, častejšie sa ale používa fialový ornát. Ružový ornát sa používa na 3. adventnú nedeľu a 4. pôstnu nedeľu, takisto sa však môže nahradiť fialovým ornátom.

URL adresa článku: <https://christianitas.sk/katolicky-ornat-skryva-v-sebe-hlbsi-liturgicky-vyznam/>